

A VIGILIA BESZÉLGETÉSE

Kerényi Lajossal

„Tudtam, Jézusom, hogy eljössz hozzám. Tudtam, hogy nem hagysz magamra itt a kórházban sem”. – Ezt suitogta egy középkorú, nagybeteg férfi, miután megáldozott. Emlékszel? Néhány napja mesélted el ezt az élményedet, amikor kedvenceidről, a betegekről beszélgettünk. Három évtizede már, hogy időd jelentős részét kórházakban, haldoklók mellett töltöd. Mostanában is hetente 60–70 betegnek adod föl a szentikenetet. Kórházlelkeszek nincsenek Magyarországon. Te hogyan jutottál arra a döntésre, hogy a betegeknek szenteled az életed?

– Velem is úgy történt minden, ahogy Péternek mondta az Úr: más övez föl, és oda mész, ahova nem akarsz. Amikor orosz fogságból hazajöttem 18 éves koromban, még nem érettségiztem. Érettségi után három elgondolásom volt: piarista leszek, mert ez ősi örökségem és kötelezettségem, vagy kármelita, mert a szigorú életet és a csendes szemlélődést keresem, de jezsuita is akartam lenni, az aktivitás miatt. Végül is beléptem a piaristák váci noviciátusába. Fél év után megkérdeztem a magiszter atyát, mit tegyek, mert nem vagyok nyugodt: még mindig nem döntöttem igazán. Akkor azt mondta nekem: „Nézzé, nem attól függ, hogy hol van. Lehet szent a kármelitáknál, de el is kárhozhat. Ugyanúgy a piaristáknál is. A fontos az, hogy az egyénisége és az Istennel való kapcsolata növekedjék. Ha már idevezérelte az Urísten, és egy fél évig itt volt, akkor ez az Ő gondolata”. Ebben megnyugodtam.

Azután úgy adódtak az események 48-ban, 50-ben, hogy mire felszenteltek, a világi papok közé kerültem. Az esztergomi egyházmegye vett fel mint teológust. Piarista szívem apai örökség. Édesapám is nagyon szereti a gyerekeket, még most is. Az ifjúság nevelésének feladatát minden plébánián teljesítem. Újmisés káplánként behívtak az onkológiára egy beteghez. Azt tudtam, hogy a betegekkel is kell majd foglalkoznom papi életemben. Nem tudtam megállni, hogy a beteg szomszédjához is oda ne menjek, aki szintén nagyon súlyos állapotban volt. Legközelebb már a szomszéd szobába is bementem. Így lassan növekedett a kör. Kezdtem a Városmajor úti kórházat is látogatni. De nem tudatos elhatározásból, hanem indításra. Ezt csakis a Léleknek tulajdonítom; Ő növelte az elvárásokat és az én ambíciómat.

Elmondom egyik legkedvesebb papi élményemet akkori főpásztorommal, Endrei püspök úrral. Abban az időben mindig jelentgették egymást az emberek, engem is. Egyszer meguntam, elmentem a püspök atyához, kérdeztem, ne hagyjam-e abba a munkát. Azt mondta nekem határozott, ragyogó szemével: „Atya! Csak a lőtt területekről visszavonulni, de csak addig, amíg lövik.” Ez az igazi főpásztori beszéd óriási lendületet adott nekem. Nem azt mondta, hogy vigyázz, légy óvatos! Hanem azt, hogy menj, téged az Úr nem azért küldött, hogy várd be a híveket, hanem elmenvén taníts.

Akkor is, ma is feltétlen parancsnak érzem, hogy menni kell, ezért mindent föláldozok, ha betegekről van szó. Így terjedt a kórházak köre. Összeszámoltam: körülbelül 25 kórházat látogattam már rendszeresen. Minden beteget ellátok, aki arra alkalmas. Most 11 kórházba járok. Remek orvosokkal és nővérekkel találkozom. Van, ahova

hetenként, van, ahova kéthetenként megyek. Nem téríteni akarok, hanem jelt adni. Immár 34 éves tapasztalattal állíthatom, hogy soha nem közömbös a pap személye és az, amit képvisel. A legnagyobb százalékban örülnek nekem. Egyre többen kérdeznek. Elvértve fordul elő, hogy valaki dühös lesz. De hogy valaki közömbösen elfordulna – olyan nincs.

– *Hogy lépsz oda egy-egy beteghez?*

– Körülbelül azt a módszert alkalmazom, amit Colombo a krimikben. Látszólag közömbösen belépek egy szobába. Körülnézek, és ha nincs ismerősöm, akkor azt mondom: „Á, új arcok”. Erre mindenki rám néz. Mondom, hogy tisztelendő bácsi vagyok. Nem azt, hogy pap vagyok, mert akkor azt hiszik, a nevem az. Visszamosolygok, mert alapvető dolog, hogy ne faarccal kezdjek beszélni. Érdeklődöm: hogy vannak, mi újság. Sokan hitvallást tesznek, anélkül, hogy én valamit is akarnék.

– *Ezeknek az embereknek nem épül le a személyiségük?*

– Nem! Éppen a súlyos betegségben a legaktívabb a személyiség, akkor várja a legjobban, hogy mondjanak neki valami emberi szót. Csupa gépies mozdulat veszi körül, bekötik az infúziót, beadják az injekciót. Meg a rokonok próbálkozásai: Józsi azt üzeni... Mit érdeklí őt már a Józsi? Ajánlják a Coca-Colát. Kell is neki cola! De amikor én odamegyek, és azt mondom: Dicsértessék a Jézus Krisztus! – a szimbólum törvénye alapján olyan klasszikus kép merül fel a Transzcendensről, amely mélyen fölka-varja a beteg belső világát. Abban a pillanatban még a leépülő test is szinte megelevenedik. Ebben is Isten jelenlétét sejtem. Szemmel látható, ahogyan Ő a beteg belső világában mindent átrendez. Káprázatos, ahogyan kiváltja a beteg embert a félelemből, depresszióból, kétségbeesésből. Ez maga a megváltás. Az isteni erőtér hatására hatalmas átalakulásokat tapasztalok.

– *Mondanál konkrét példát?*

– Most vasárnap rákosok között voltam. Az egyik szobában egy fiút találtam, betegségtől eltorzult arccal feküdt. Amikor meghallotta, hogy ki vagyok, azt mondta: – Bennem már megkezdődtek ezek a dolgok. – Szentképem is van – felelte. És elővett egy katolikus imakönyvet. Én már nyugodt vagyok, egy ápolónővér adta. – Létrejött benne az erőtér, ő már megváltott lett, legyőzte a félelmet benne az Isten. Tudott remélni!

A másik még klasszikusabb eset: telefonon hívtak, egy fiatal lány kérte, hogy menjek az édesanyjához. Nagyon szép, 45 év körüli asszonyra találtam. Két felnőtt lánya volt. Így szólt hozzám: – Tisztelendő úr, én tisztában vagyok a helyzetemmel, arra szeretném kérni, végezze majd a temetésemet, és gondoskodjék a két lányomról. Azt válaszoltam erre: – Minek még a halálról beszélni, olyan váratlan fordulatok történhetnek minden betegségben. Ő ezt mind tudja – válaszolta –, de azzal is tisztában van, hogy rövid időn belül meghal. Mindent szépen rendben akar itt hagyni. Arra kért, ígérjem meg, hogy teljesítem a kívánságát. Amikor mindent megígértem, kiküldte két lányát a szobából, a legkomolyabban elvégezte életgónását, és felvette a betegek kenetét. Megnyugvó mosollyal búcsúzott tőlem. Ismételten csak azt tudom mondani, hogy az én szerepem minimális ezekben az erőtér-átrendezésekben. Csak annyi a dolgom, hogy azok transzformátorként alkalmazzam Isten üzenetét.

A harmadik helyen egyedül találtam egy férfit egy szobában. Ismeretlen arc volt, nem is akartam zavarni. Amikor megtudta, hogy pap vagyok, felsóhajtott: – Tisztelendő úr, végem van. A betegségem annyira súlyos, hogy nem sokáig élek. – Beszélgetni kezdtünk az életről. Egyre többet mondott el önmagáról, egyre őszintébben és oldottabban. Elmesélte, hogy idős édesanyja három évvel ezelőtt halt meg, addig

járt templomba, mert beteg anyját kísérte el. Azóta azonban nem volt, s ez most rettenetesen bántja. Azt mondtam neki: ha ennyire őszintén látja az életét, és bánja, ami rosszat tett, nekem hatalmam van arra, hogy a homlokára rajzoljam Krisztus olajjelét, megbocsátó szeretetének bizonyítékaként. Elfogadta. Könnyes szemmel ennyit mondott búcsúzásul: – Tisztelendő úr, most megnyugodtam. Köszönöm, hogy idejött hozzám. Máskor is jöjjön.

Naponta találkozom hasonlókcal. Ezeket szemlélve teljes felelősségem tudatában kijelenthetem, hogy nem látok senkit meghalni Isten nélkül. Valamilyen módon előbb-utóbb mindenki odatalál őhozzá. A testi szenvedések nyomán mindenkiben megindul az átrendeződés. Persze ebben is van fejlődés. Amikor az emberek megtudják, hogy betegek, először megijednek a betegségtől és fellázadnak. Ez nem baj. A Gondviselés megértéssel és türelemmel fogadja ezt az állapotot is. A következő lelki állapot „az Istenhez hanyatlás” és megbékélés.

– *Hogyan néznek szembe a halállal a hívők és hogyan a nemhívők?*

– Azokban érlelődik meg hamarabb a szenvedés elfogadása, akik az életük folyamán értékesen éltek. Akik az igazat, szépet, jót szerették az életben, azok hamarabb fölismerik, hogy a teljes igazság, jóság, szépség a haláluk után várja őket. Akik az értékeket elherdálták, önzően, közömbösen éltek, azoknak a legnehezebb. De ott is van lehetőség a megtérésre, csak az nehezebben megy végbe, sokkal több, szenvedés árán. Éppen ezért nagyon nagy megértéssel és türelemmel kell lennünk hozzájuk. Nem lehetünk fölényesek, türelmetlenek.

A materializmus, ateizmus azért embertelen, mert éppen az élet legfontosabb helyzetében, a határmezsgyén hagyja el az embereket. S ők ott maradnak a végső kétségbeesésben. Szörnyű dolgokat tudnak mondani ilyenkor: „Ganéj leszek!” „Megdöglök.” „Nincs értelme az életemnek.” Sokuk öngyilkosságba menekül, depresszió vagy szkizofrénia áldozata lesz. Kettészakad a tudatuk, mert nem tudják elviselni a lét és nemlét ellentétét. Én csak annyit tudok tenni, hogy nekik is elmondom: a személyére is áll az evolúció, a nagypéntekre Jézus életében, a miénkben is húsvét következik, nincs tehát végső megsemmisülés. Ezért hallom igen sok orvostól: Jöjj csak, és jöjjetek minél többen, látogassátok és vigasztaljátok a betegeket. Mert mi csak a testet tudjuk gyógyítani, azt a testet, amelyik előbb-utóbb úgyis elpusztul. De ti a léleknek adtok táplálékot, és így vissza tudjátok adni az emberek reményét, testi-lelki egyensúlyát, a személyiség egészét.

Rendszeresen látogatom az öngyilkosokat, akik életben maradtak. Sokszor hallom tőlük: az ő életüknek nincs értelme, rájuk már nincsen szükség, őket senki se szereti. Ilyenkor pontosan azt próbálom átplántálni beléjük, hogy ez nem igaz. Az utolsó percig is értelmessé lehet tenni az életet a szeretet által. És – de ez már egy finomabb lelki réteghez tartozik – hogy lehet engesztelést is vállalnunk mások bűneiért.

– *Hogyan tudod elfogadtatni az emberekkel a fájdalmat?*

– Meggyőződéseim, hogy nem a testi fájdalom okozza a legnagyobb szenvedést az embereknél. A testi fájdalom ellen lehet gyógyszereket, fájdalomcsillapítókat adni. A legsúlyosabb fájdalom az élet értelmetlenségének érzése. A feszület mindig velem van, s meg-megmutatom a szenvedőknek: „Itt a válasz. Az Isten Fia így szenvedett értünk.” Aki nem hisz benne, attól csak azt kérem, maradjon türelmes, ne mondjon oktalanságot, maradjon bölcs. Szörnyű látni azokat, akik ilyenkor oktalánul szitkozódnak, Istent vagy embereket okolva, vádolva. A szenvedés szeretet nélkül és Jézus nélkül átok! Ha azonban felajánlom a magam és mások bűneinek engesztelésére, a bűnösök megtéréséért, és hogy ne legyen háború: a megváltás eszköze. Így azonnal értelmessé válik a szenvedés. Jézus sem az actióval váltotta meg a világot, hanem a passióval.

– *A nap egyik részében fiatalokkal foglalkozol, a másik részét betegek között töltöd. Hogy fér össze ez a kettő egymással?*

– A fiatalok nagy segítséget jelentenek számomra. A szenvedők egyik legnehezebb helyzetű csoportja az elfekvők. Fiataljaim rendszeresen fölkeresik őket. Énekelnek, beszélgetnek velük, megsimogatják őket, vidámságot és szeretetet visznek az életükbe. Ezek az emberek éveket töltenek el kórházban, tehetetlenül, halálra ítélve. Életüknek ebben a legnehezebb időszakában van a legnagyobb szükségük emberi részvételre, arra, hogy valaki ott legyen velük, ahogyan Jézus igényelte apostolai jelenlétét a Getszemáni-kertben. A fiatalok ezt az emberi együttérzést tudják biztosítani a súlyos betegeknek.

Óriási segítséget jelentenek számomra is, mert éberem tartják bennem az optimizmust, a vidámságot, az élet szeretetét.

Gyermekkoromban nem mertem halottra nézni. Ezt a viszolygást azonban a szeretet legyőzte bennem. Ha egy eltorzult arcú, vonagló testű, sebeitől büzlő haldoklót látok, a látvány iszonyatánál erősebb bennem az együttérzés. Észre sem veszem ilyenkor azt, ami egyébként undorítana.

A lét legmélyebb titkainak értelmezését a betegektől kapom. A fiatalok is szívesen hallgatják, ha a betegekről beszélek, mert ez maga az élet. Persze ehhez sok energia és optimizmus kell. Az optimizmust nem úgy erőltetem magamra, hanem a haldoklóktól veszem. Ez kegyelem. Szentbeszédeimben bármilyen témáról szólok, ők és a velük történt események a legbeszédesebb példák.

– *Hogyan megy végbe a személyiségnek ez a belső átrendeződése?*

– Engem is foglalkoztatott ez a kérdés, és tanulmányozni kezdtem e szimbólumok világát. Utánanéztem Jungnál és Freudnál, tulajdonképpen hol is vannak a legbelső és legmélyebb én-értékek. Azt találtam, hogy az ember igazi énje a tudat alatt szunnyad. Ő maga is ritkán tapasztalja meg. A hívó ember tudja, hogy valami módon ott rejlik Isten vagy a Sátán erőtere is. Ezt a mélyréteget nem érezzük, mégis ez irányítja tetteink nagy részét. Mikor tudatosul a tudatalatti? Mikor lesz észrevehető? Ellenőrizhetetlen állapotban, pl. az álmokban is megjelenhetnek képei.

Ugyanezeket a belső mélységeket tudom megmozdítani azzal a képanyaggal, amit én képviselek. A pap szimbólum. Istent, a természetfölöttit képviseli, ami a mostani szenvedő nemzedék számára még nagyon sokat mond. A mostani szenvedők az ötven- és nyolcvanévesek nemzedéke. Hogy mi lesz az őket követő nemzedékkel, azt nem tudom. Hogy az Úr nem fogja elhagyni őket sem, biztos, mert egyelőre nagyon nyitottnak látom őket, és nagyon érdeklődnek. De hiányzik belőlük az a nevelés, amit az idősebbek a kereszténységtől kaptak.

– *Ez a nemzedék, amelyik most szenved, gyermekkorában még vallásos nevelést kapott. Úgy érzed, hogy ez a gyermekkori vallásos nevelés az, ami a halál küszöbén fölszínre jut?*

– Igen, szinte kivétel nélkül. Van hová forduljon lelke mélyén. Amikor látja, hogy kicsúszik a kezéből az, ami itt még jó volt: a gyomra már nem működik, az étel nem jelent semmit, a ruháira már nem tud föltekinteni, mert a kórházi ruhát sem tudja fölvenni, az autó vagy egyéb nem érdekli, képtelen használni azokat. És akkor, ha semmije nincs, elveszett. E nemzedék tudata mélyén még ott rejlenek a vallásos ös-élmények. Ha valaki ezeket előszólítja, vagy egyszerűen megfogalmazza azzal, hogy mint szimbólum odajön, megszólít, szeret, akkor azok megelevenednek.

– *Mi van azokkal, akikben nincsenek ilyen gyermekkori élmények? Nincsenek ilyen szimbolikus kötődési lehetőségek?*

– Náluk úgy tűnik, hogy a nyitottság – ami a mostani nevelésnek nagy pozitívuma – nem engedi, hogy egy irányba, juhként tereljék. Ők gondolkoznak, olvasnak, minden iránt érdeklődnek. A legtöbb mai fiatalt ilyennek látom. Legnagyobb probléma a langyos, az unalmas réteg, akit semmi sem érdekel. Ha egy fiatal lelkesedik, az már jó, ő már nem langyos. A marxisták is ezt fájlatják, a közömbösséget. Sok olyan „izgató” ember kellene, aki fölébreszti őket ebből az önző álomból.

– *A fájdalom mennyire segít kilépni az önzésből? A szenvedők nem zárkóznak-e be még inkább önmagukba?*

– A fájdalom zsarnok módjára letiporja az embert. Aki magára marad, annál áll fenn ez a veszély. Akinek nincs embere – ahogy Jézusnak mondták ott a Beteszdnánál. Tehát, akit nem karolnak föl. Ezeknek valóban kinyilatkoztatás, hogy elmegyek hozzájuk; valakinek ők is fontosak, valaki foglalkozik velük. Ha találunk ilyen embert, akkor megváltódnak. Ezért óriási jelentőségű Teréz anya munkája, mert emberi együttérzéssel fordul a haldoklókhoz.

– *Mennyire érzed a magad munkáját rokonnak az övével?*

– Egyazon feladatnak érzem a kettőt. Nekem még az a többletem is megvan, hogy a szentkenettel, az Oltáriszentséggel, a bűnbocsátással, ezzel az isteni segítséggel egészítem ki a magam fáradozásait. Én is gondolkoztam azon, ezek nem üres jelek-e, mint a lekopogás. És az évtizedek meggyőztek arról, mekkora isteni mű ez. Ehhez persze hozzájárul az én fáradozásom is, a rokonok szeretete, a betegek fájdalma.

Csodálatos történeteim vannak arra, hogyan hat a szentkenet szentsége néha a szemem láttára. Hogy mekkora erő van az Oltáriszentségben. Nem sokat mondok, az emberek 70–80%-a könnyezve veszi magához.

A szentkenettel kapcsolatban azt az előítéletet kell leépíteni az emberekben, hogy „itt a pap, feladja az utolsó kenetet, és akkor végem”. Még a kenet szót sem használom. Amikor a személy érett, alkalmasnak látszik a fölvetélére, mert szeret, mert bánja a bűneit – akkor ennyit mondok neki: hite, bizalma jutalmául keresztet rajzolok a homlokára. Krisztus olaj-jelét, hogy Jézus irgalmába fogadja.

A rákos betegek között történt pár évtizede. Akkor még nagyon nehéz volt a helyzet. A főnővér már az ajtóban fogadott: Van itt egy asszony, nagyon súlyos állapotban, néhány nap alatt belobbant az összes áttétje, nagyon kinlódik, s folyton csak azon aggódik, hogy ő elkárhozik, s hívjunk hozzá papot. Odaléptem hozzá, s hangosan, a többiek hallatára elkezdte mondani, hogy ő elkárhozik, mert gyermekkorában nem gyónta meg valamelyik bűnét. A lelkiismerettel nem lehet játszani, azt nem lehet becsapni, mert dübörögve megszólal. Feladtam neki a szentségeket. Legközelebb avval fogadtak az orvosok, hogy mit tettem vele? Leálltak a folyamatok, s a beteg jobban lett. Ilyen kölcsönhatás is lehet a test és a lélek között. Hogy ez hogyan történik, milyen bioáramon át, nem tudom, de lépten-nyomon tapasztalom.

A betegek annyira megszépülnek, átalakulnak szenvedéseikben, hogy ezt sokszor a legközvetlenebb hozzátartozók sem tudják elképzelni. Hadd mondjak el erre is egy példát. Egy férfiszobában beszélgettem egyszer. Nem vártam tőlük semmit, nem térítgettem, egyszerűen csak velük voltam. (Nagyon fontosnak érzem, hogy mi, papok, tudjunk együtt lenni az emberekkel életük fontos eseményeiben.) És akkor egy férfi odaintett. Sápadt, beesett arc, égő nagy szemek. Elkezdtünk beszélgetni az életéről. Rövid idő alatt eljutottunk oda, hogy feladhattam neki Krisztus olaj-jelét: megéreztem benne a vágyat a szeretetre, a bánatra, és ez ilyenkor elég.

S akkor odajön egy fiatal nő, és elkezd veszekedni velem. Mit akar maga itt? Hagyja békén, az apám istentelen, nincs szüksége papra. Néhány szót váltottunk még, aztán nem akartam vitatkozni, fölkeltem, s indultam ki a szobából. Az ajtóból még

visszanéztem. A két szempár mélyen belém vésődött: a fiatal nőnek a gyűlölettől izzó két szeme, s mögötte apjának boldog, fájdalmas, sóvárgó tekintete, amint hálásan felém intett. Ennek az asszonynak fogalma sem volt tehát arról, hogy mi játszódott le istentelennek vélt apjában az alatt a rövid idő alatt, amit együtt tölthettünk, s amikor felszínre kerülhetett benne a kegyelem. Hiszen a kegyelem vágya valamilyen módon mindenkiben ott szunnyad, a lélek természeténél fogva keresztény. Éppen a lét ropant határmezsgyéjén tapasztalom, hogy az ateizmus az elmúlt harminc év alatt teizmussá fordult a magyar társadalomban.

– *Mi játszódik le egy emberben, amikor megtudja, hogy az élete hamarosan véget ér?*

– Ezt a belső küzdelmet ők a maguk világában kénytelenek megvívni: az álmatlan éjszakáikon, a kétségbeesés nehéz óráiban. Amikor én odamegyek, akkor ezek a küzdelmek már sok mindent megérleltek bennük. Szólok hozzájuk, és megérik a szeretetemet. Másrészt megsejtik bennem a természetfölötti üzenetét, s ettől remény támad bennük. A hívő ember számára boldog megbizonyosodás az én otlétem, igazolása annak, amit úgyis tud. Amit újra hallania kell. Élete során talán ő is elmondta másoknak százszor, de amikor ő kerül ilyen helyzetbe, mégis jólesik hallania: Ne félj, Isten veled van, a nagypéntekre húsvét következik.

A protestánsok is szívesen fogadnak, mert nagyon szeretik Istent, és őszintén hisznek. Nem probléma a hit a zsidók számára sem. Nekik azt mondom, hogy testvérek vagyunk, hiszen a gazdánk ugyanaz. Jahve mindnyájunk szabadító Istene. Azt mindig elmondom, hogy semmi körülmények között nem kell megváltoztatnia a hitét, meggyőződését, abban kell maradnia, amit a lelkiismerete parancsol. Mert ami nem a lelkiismeretből fakad, az bűn – mondja a Római levél. Meggyőződéses ateistával nagyon ritkán találkozom. Ilyen alig-alig van. Őket csak arra kérem, hogy maradjanak jó emberek, ne lázadozzanak, ne mondjanak oktalant, ne keseredjenek el, sok jót tegyenek. Higgyenek abban, hogy az életüknek minden körülmények között van értelme. Sohasem vitatkozom, nem szállok szembe velük. Megsimogatom őket, mondom néhány kedves szót, hogy érezzék: együttérzek szenvedésükkel.

– *Érnek kudarcok is? Elmondanád egy kudarcélményedet?*

– „Egész világ nem a mi birtokunk”, ezt be kell látnunk. Adódnak kudarcélmények, de igazán nagyon kevés. Ilyenkor meg kell látnom nekem is, hogy a hit: kegyelem ajándéka, én nem adhatom meg. Ezt Istenre bízom, és csak azt kérem a hitetlenektől: maradjanak jó emberek, ne gyűlöljenek – a többi az Úristen dolga. Hiszen sok más ember is van, aki elé nem kerül oda Isten szimbóluma, a pap. Vagy vannak, akiknek olyan mély egzisztenciális sebük van, hogy emiatt képtelenek megtérésre. De Istennek olyan irgalom-apparátusa van, hogy ezeket nyugodtan rábízhatjuk.

Jó pár éve egy súlyos áttétes rákos asszony, aki már alig vánszorgott, mint egy gonosz szellem, utánam „lihegett” heteken keresztül. Hangosan gúnyolt, följelentett, ahol tudott. Annyira gonosz volt, hogy már kerültem azt az osztályt. Aztán elkerültem onnan. Fél év múlva, gyanútlanul bemegyek egy kórterembe. Deszkával körülkerített ágyban ott vergődött valaki. Utolsó óráit élte. Odaléptem hozzá és megszólítottam: – Nagyon szenved? De azért el tud oda jutni, hogy kéri Isten irgalmát? Erre érthetően elstutogta: Istenem, könyörülj! Ez ilyenkor elég, feloldoztam, feladtam a kenetet. Kilépek a folyosóra, s találkozom az egyik nővérrel. Azt mondja: a tízes szobába ne menjen be, ott fekszik az a sátán, aki magát följelentgette. Mondom, éppen abból a szobából jövök, s most oldoztam föl. Ő volt az az asszony, aki valaha üldözött. –

De most már indulnom kell, ma négy kórházat látogatok végig.

L. L.